
Erdély

A MÁSODIK BÉCSI DÖNTÉS VÉGREHAJTÁSA

III.

"Ki tudja, merre, merre visz a végzet
göröngyös úton, sötét éjjelen."

Szeptember 11, 12, 13: Székelyföld újra magyar! Székelyudvarhely, az ősz székely anyaváros; Csíksomlyó, a székely búcsújáróhely; Sepsiszentgyörgy, a székely múzeum városa; Kézdivásárhely, Gábor Áron városa; Csíkszereda, a Hargita lábánál; Gyergyószentmiklós, Gyilkos-tó; Zágon, Mikes Kelemen szülőhelye.

x

A marosvásárhelyi kormányzói bevonulás napján a köszöntők sorába áll az otrantói hős egy régi katonája is:

- "Dicső vezérünk, mélységes örömmel és kimondhatatlan hálával állok főméltóságú kormányzó úr elé, hogy volt tengerészbajtársaim nevében kifejezzem hódolatunkat egykori dicső vezérünk iránt. Eljöttünk, jelentkezünk! Mi, akik egy negyedszázad előtt acélos karral, tetterős készséggel, fiatalos lelkesedéssel dacoltunk Adria vészes hullámaival és az ellenség dühös erejével szemben dicső vezérünk parancsnoksága alatt. Dicsőséges vezérünk, ma eljöttünk örvendezni, de eljöttünk jelentkezni, hogy országnagyító és építő munkájához felajánljuk csekély erőinket. Fogadja el hát ezt, hogy felépüljön újra Nagy-Magyarország! Éljen főméltóságú kormányzó úr, éljen dicső vezérünk!"

Két történelmi hét utolsó napján Marosvásárhely esőverte kövein talán a legkeményebben hangzik a díszmenet és tart a szemle.

x

(...) Mutató a magyar fegyverekből, amelyek mások lettek, mint az ősöké, akik itt a Maros vize táján ezer esztendővel ezelőtt véren és vason megvették a földet, és nemzedékek végtelen során keresztül védelmezték és meg is tartották. A fegyverek mások lettek, de ököl, amely a kardot szorítja, a puskágyát markolja, az ma is

ugyanaz. A székelység fővárosa másodszor látja már a vitézek seregét elvonulni maga előtt, másodszor szemléli a halálgépeket s a rettenthetetlen katonát, aki bánik a fegyverekkel. És először nézhet szemébe a Férfinak, aki úgy tartja kezében ezt a hatalmas, és halálra és győzelemre egyformán elszánt sereget, akár az antik istenek a villámot.

x

Kolozsvár. Magyarország kormányzója szól:

- "Boldogan köszöntöm Kolozsvárról Erdély visszatért ország-részeit. Huszonkét év keserves megpróbáltatás után valóra vált, amiben bízni nem szűntem meg soha, egy percre sem. Kövessék az ünneplést a munka hétköznapijai! Mindenki vegye ki részét a munkából, a nem magyar anyanyelvűek szintén, mert aki kifogásra nem ad okot, az boldogulhat nálunk is. Velük szemben a megbékélés szelleme és a jó bánásmód fog érvényesülni, mert ugyanazt a sort várjuk a határokon túl maradt testvéreink részére is. Amit ígértünk, megtartjuk! Mert a mi fajunk úrfelfogása nem engedi, hogy valaha is letérjünk az igazság egyenes útjáról! Gondolatban ma itt van minden magyar. Őszinte, mélyen átérzett szeretettel gondolunk azokra a testvéreinkre, akik most nem térhettek vissza az ősi honba. Kérem őket, tartsanak ki, és folytassák békés munkájukat! Sorsuk felett öröküünk a haza s egész Európa javára! Isten áldása kísérje nemzetünket egy boldog, ifjú jövő felé!"
(Éljen! Éljen!)

x

Végeláthatatlan sorokban vonulnak el a honvédség csapatai a legfőbb hadúr előtt.

(...) Amint látom, ismét tüzérek jelennek meg, mégpedig lovas-tüzérek. Parancsnokuk paripája itt táncol, mögötte a törzstanács s a tisztjeinek a lovas csoportja megy el. Közben pedig a repülőgépek újabb szakasza: három, újabb három, és megint három, szóval három raj, tehát egy szakasz közvetlenül a fejünk fölött zúg el. Hatalmas, óriás bombavető. Kormányzó úr főméltósága is fölneéz, a főméltóságú asszony is előrelép, kijön a díszpéholy fedele alól, és gyönyör-

ködve néz körül. Nézi a repülőket, nézi aztán a felhőket, nézi a napsütést és nézi azt a ragyogó képet, amely Szent Mihály temploma körül, Mátyás király terén elénk tárul, amely kitarja ide Erdélynek és Kolozsvárnak a szívét.

x

1940. ősz. Először jár a magyar mikrofon a marosvásárhelyi református templomban. A rozsdás zár csikordul, a kilincs lekattan, s mi már benn is vagyunk. Ebben a karcsú, gót ívekkel fedett részben itt előttünk tán imádkoztak még az erdélyi fejedelmek. S tán éppen ezen a helyen, ahol most mi állunk, hallgatták az örök Isten ígését, és imádkoztak Erdélyországért. És még régebben a gyulák papjai hirdették tán ugyanitt az új Isten szavát a maroszeői ispánság kopjás, bőrvértés népének, akiket itt vasárnap beparancsoltak istentiszteletre. Mert vár állott itt időtlen régen, s bizonyosan templom is, hogy fegyverrel és kereszttel egyformán vigyázzon a véren vett földre itt az István úr által parancsolt keresztény békesség. A könyvek még most is itt fekszenek a fényesre koptatott padokon.

Nyissunk ki egyet:

- "Döltödre uram, pogányok jöttek,
megalázták követ szent küszöbödnek,
Kezők a város falára vetették..."

x

A Békás-szorosban. A Békás vize zúg itt mellettünk zölden, s fenn tájtéket vet a mázsás sziklákon, amiket olyan kerekre koptatott, akár a (...) parittyakövei. Két oldalt sziklafal nyúlik az égbe, a szoros csak annyi, olyan széles, mint a patak medre s egy szekérút. Kirobbantott sziklák dőlnek szinte az emberre, úgy hajlanak az út fölé. Barlangok fekete szája ásít a kopasz falon, sárguló levelű kis bokrok és szinte fekete fenyők. Az emberláb soha nem tapodta merevéken halott, kidőlt fatörzse. A kőfal ritkás, hosszú fűszakállát még a zerge sem tudná lelegelni. A tető fenn ezüstösen ragyog ott, ahol már a két falra boltozatosan rátámaszkodik az ég, de itt lenn síkos és nyirkos a kő, vastag a moha, és mindent megül a hajnalban leesett hóharmat.

x

Álljunk meg egy pillanatra a magyar tudomány Erdélyben világlott fáklyáinak, a két Bolyainak sírjánál. Két szabványos, gúla formájú sírkő, elborítva folytonosan a hála és a tisztelet virágaival. (...) Itt éltek elfelejtve, és az életükben semmi sem jutott a nagyvilág megbecsüléséből, öröméből. Itt lehetetlen megilletődés nélkül állni, s lehetetlen megilletődés nélkül távozni erről a megszentelt helyről, ahol azonban most már nekik is könnyebb nyugalmuk a szabadság földjében.

x

A zágoni Mikes-portán. Most, ebben a pillanatban csendült meg a zágoni templom harangja is. Búcsúzzunk el így, ezzel a harangszóval ettől a háztól. A harangszóval, amely hegyeken és (...) túl tán elhallatszik Kassára is, s be a faragott kőműves kriptába, ahol Zágoni Mikes Kelemen csontjai porladnak. Ez a harangszó elmondja a csontoknak, hogy most már itt is szabadság van!

x

Katonasírok a Gyilkos-tónál. A csontok, amik odalent porladnak a süppedt sírok mélyén összevegyültek már az anyafölddel is, belőlük virágok nyílnak. A virág színéből se látni, hogy ki volt a magyar s ki volt az idegen. Az egyik is kék virág, s a másik is kék virág itt, mindegyik egyforma szívesen virít ezek a sírok fölött. Fenyőgallyat dobunk az egyik sírra, hogy csendes álma legyen azoknak, akik tán most már tudják, hogy nem hiába holtak meg.

x

/Vége/

Dr. BONYÁDI JÓSEF J. BONYÁDI JÓSEF

szám: 296/1153

1941.

IGAZOLVÁNY

a Kétfelmagyarország és Erdély egy részének felszabadulása emlékére alapított Erdélyi Emlékérem viselésének jogosultságáról.

Amnos József I. n. részére

Születési év, hely és ország: 1913

P. László Magyar

Születési neve: Mato. Julianna

Illetőségi hely: P. László

Kelt: Sárospatak 1941. évi 11. hó 18. n.

KALLAS NYOMDA BUDAPEST

Nálosiferencsds.